

3 липня 2025 р.

ЛАНСАРОТСЬКИЙ КОМІТЕТ

Комітет учасників Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства

.....

Звіт про хід виконання

Додаток — перелік рекомендацій

**ЗАХИСТ ДІТЕЙ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА В
КОЛІ ДОВІРИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА**

Пояснювальна записка

Сексуальне насильство над дітьми здебільшого вчиняють ті, кого дитина знає та кому довіряє. У цьому звіті Лансаротський комітет оцінює захист дітей у «колі довіри» у 48 державах-учасницях Лансаротської конвенції. Поняття «коло довіри» охоплює членів родини та родичів, осіб, які здійснюють догляд за дитиною або мають над нею контроль, а також людей, з якими дитина взаємодіє в довірчому середовищі, зокрема її однолітків. У звіті оцінюється, як держави-учасниці встановлюють кримінальну відповідальність за сексуальне насильство над дітьми, вчинене в колі довіри, та як забезпечується захист дітей до, під час та після кримінального провадження. У ньому також розглядаються конкретні заходи реагування на випадки насильства в сім'ї та способи, якими у цих країнах борються зі шкідливою сексуальною поведінкою самих дітей. Нарешті, у ньому розглянуто процесуальні норми, що застосовуються до розслідувань і притягнення до відповідальності, а також заходи з нагляду та контролю за правопорушниками.

Загалом, Лансаротський комітет констатував значний прогрес, досягнутий державами-учасницями Лансаротської конвенції з часу першого раунду моніторингу, який також був зосереджений на колі довіри, зокрема щодо забезпечення процесуальних гарантій для жертв під час кримінальних розслідувань та судових проваджень. Проте все ще залишається низка важливих прогалин, особливо щодо криміналізації сексуального насильства над дітьми віком до 18 років у контексті сексуального насильства в сім'ї, а також у випадках, коли не застосовується примус, погрози чи сила. Крім того, до держав-учасниць звертається заклик посилити надання правової та психологічної підтримки жертвам та їхнім близьким, а також нагляд і контроль за правопорушниками.

Необхідною умовою для забезпечення захисту всіх дітей від сексуального насильства є всеосяжне законодавство, що передбачає **кримінальну відповідальність за сексуальне насильство над дітьми будь-якого віку з боку осіб, що мають визнаний статус, який передбачає довіру, авторитет або вплив на дитину**. Кілька держав-учасниць продемонстрували прогрес у цій сфері і наразі чітко посилаються на «визнаний статус, який передбачає довіру, авторитет або вплив на дитину» у своїх кримінально-правових визначеннях сексуальних злочинів проти дітей. Однак норми у багатьох з таких держав все ще обмежують цей захист дуже конкретними обставинами або дітьми, які не досягли мінімального віку, встановленого законом для статевих контактів. Деякі продовжують вимагати, щоб для кваліфікації діяння як кримінального правопорушення був присутній елемент примусу. Крім того, у деяких державах-учасницях діти можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності за злочин, пов'язаний зі статевими контактами з дорослим кровним родичем або прийомним батьком/матір'ю чи опікуном. У деяких країнах також досі дозволений шлюб з жертвою для того, щоб звільнити винних від відповідальності, або не криміналізоване сексуальне насильство з боку подружжя одружених дітей. У деяких державах-учасницях і досі діють дискримінаційні законодавчі формулювання, що підриває захист усіх дітей, незалежно від статі чи сексуальної орієнтації дитини-жертви або кривдника.

Щоб захистити дітей від внутрішньосімейного сексуального насильства, необхідно якомога раніше виявляти такі випадки, швидко вживати захисних заходів та координувати дії, ставлячи на перше місце безпеку та інтереси дитини. Комітет встановив, що у більшості держав-учасниць передбачено виселення підозрюваного з дому ще до початку кримінального провадження. У багатьох із країн також передбачена можливість повного призупинення або позбавлення батьківських прав чи опіки до завершення кримінального провадження або після винесення кримінального вироку батькові чи матері. І навпаки, вилучення потерпілої дитини має бути

крайнім заходом, проте не всі держави-учасниці чітко відображають цей принцип у законодавстві чи застосовують його на практиці. У країнах, які практикують попередні слідчі бесіди з дітьми, найчастіше немає необхідності отримувати попередню згоду батьків або законних опікунів дитини, якщо вони можуть завадити дитині розповісти про сексуальне насильство. Крім того, вдалося досягти прогресу в питанні призначення та забезпечення спеціальних представників та опікунів у судових процесах («ad litem») у випадках, коли підозрюваним є один із батьків. У більшості країн також забезпечується, щоб закони про захист даних та правила конфіденційності не перешкождали обміну інформацією між органами, що здійснюють реагування на випадки сексуального насильства над дітьми.

Діти, які демонструють шкідливу сексуальну поведінку, потребують спеціально розроблених заходів, що відповідають їхнім потребам у розвитку. За висновками Комітету, у більшості держав-учасниць, де дитина, яка не досягла віку кримінальної відповідальності, вчиняє шкідливі статеві дії щодо іншої дитини, її направляють до служб соціального захисту дітей та/або застосовують до неї заходи захисту. Хоча у більшості країн застосовується особливий підхід до покарання дітей, які досягли віку кримінальної відповідальності, порівняно з дорослими, які вчиняють подібні правопорушення, Комітет закликає держави-учасниці застосовувати підхід відновного правосуддя та дотримуватися принципів правосуддя, орієнтованого на інтереси дитини.

Для того щоб випадки сексуального насильства над дітьми в колі довіри розглядалися незалежно від можливості чи готовності жертви подати скаргу, необхідні ефективні механізми для порушення розслідувань та притягнення до відповідальності. У звіті зазначається, що у державах-учасницях наразі здебільшого є можливість порушити провадження за ініціативою осіб, які мають на це посадові повноваження («ex officio»), без попереднього подання скарги жертвою. Також було досягнуто істотних зрушень в питанні можливості продовження провадження після відкликання скарги потерпілою особою: кількість держав-учасниць, які передбачили таку можливість, зростає більш ніж утричі. Поступ також був досягнутий у сфері звітності. У багатьох країнах певні категорії фахівців зобов'язані за законом повідомляти про підозри у вчиненні злочинів сексуального характеру проти дітей, а також забезпечувати, щоб конфіденційність не стала перешкодою для виконання цього обов'язку. Чимало держав-учасниць також передбачають можливість відсторонення від роботи фахівців або волонтерів, щодо яких ведеться розслідування за фактом зловживання, та забезпечують можливість притягнення до відповідальності юридичних осіб, якщо вони отримують вигоду від таких правопорушень.

Потерпілі діти потребують особливих запобіжних заходів та захисту під час розслідувань та судових розглядів, щоб зменшити ризик повторної травматизації та гарантувати їм повноцінну участь у судовому процесі. Що ж до етапу розслідування, то з часу першого моніторингу було досягнуто відчутного прогресу завдяки поширенню моделі «Барнахус» (*Barnahus*) — мультидисциплінарних інтегрованих послуг для неповнолітніх, що сприяють уникненню вторинної віктимізації потерпілих дітей. У контексті кримінальних проваджень було досягнуто суттєвих успіхів у наданні дітям можливості давати свідчення в суді без фізичної присутності, допитувати дітей без фізичної присутності ймовірного правопорушника та здійснювати відеозапис свідчень дитини. Втім, хоча майже в усіх державах-учасницях заздалегідь записані/заздалегідь складені свідчення є прийнятними в суді, лише половина з них використовує їх замість свідчень, наданих дитиною в суді. Також було досягнуто позитивних зрушень у сфері заходів із захисту приватного життя дітей-жертв. У більшості країн слухання можуть проводитися без присутності громадськості, а законодавство забороняє розкриття особи жертви в засобах масової інформації. Хоча всі держави-учасниці забезпечують потерпілим дітям доступ до певної форми безкоштовної юридичної допомоги, не всі вони надають «адвоката з

надання правової допомоги» або юриста безкоштовно або на більш пільгових умовах, ніж для дорослих.

Крім того, **жертви та треті особи потребують додаткових механізмів захисту** поза межами кримінального провадження. У багатьох країнах-учасницях передбачені правові гарантії захисту як дитини-жертви, так і членів її сім'ї від негативних наслідків або вторинної віктимізації після того, як дитина повідомила про сексуальне насильство. Відзначено покращення у наданні терапевтичної допомоги особам, близьким до жертви. У декількох країнах підтримка членам сім'ї жертви надається в рамках програми «*Барнахус*» або подібних до неї служб.

Зберігаються суттєві недоліки у сфері **нагляду та моніторингу за злочинцями** після їхнього виходу із в'язниці та **обміну даними про засуджених злочинців** між державами-учасницями. Обидва ці кроки є ключовими заходами, які можуть бути вжиті країнами для запобігання повторним правопорушенням.

Лансаротський комітет ще раз наголошує на необхідності повного приведення правових систем держав-учасниць у відповідність до Лансаротської конвенції. У цьому звіті наведено цільові рекомендації та конкретні приклади передової практики для підтримки реформ, спрямованих на поліпшення правового захисту дітей від сексуального насильства в колі довіри.

Додаток — перелік рекомендацій

Рекомендації

Рекомендація 1

Лансаротський комітет закликає всі **держави-учасниці** взяти до уваги перспективні практики, визначені в цьому звіті, та розглянути можливість впровадження подібних практик на національному рівні.

Рекомендація 2

Лансаротський комітет наполягає на тому, щоб наведені нижче країни забезпечили, відповідно до пункту 1.b другого абзацу статті 18, щоб їхні кримінально-правові норми, які криміналізують статеві контакти з дитиною особою, яка має визнаний статус, який передбачає довіру, авторитет або вплив на дитину, були сформульовані достатньо широко, щоб охоплювати всі відповідні ситуації:

- **Іспанія** — стосовно дітей, які не досягли мінімального віку, встановленого законом для вступу в статеві стосунки;
- **інші країни** — стосовно як тих дітей, які не досягли мінімального віку, встановленого законом для вступу в статеві стосунки, так і дітей, які його досягли¹;

Рекомендація 3

Лансаротський комітет закликає **держави-учасниці, які ще цього не зробили**², забезпечити, відповідно до пункту 1.b другого абзацу статті 18, щоб у їхньому кримінальному законодавстві передбачалася кримінальна відповідальність за вчинення статевих дій з дітьми будь-якого віку, в тому числі старшими за мінімальний вік, встановлений законом для вступу в статеві стосунки, особами, що мають визнаний статус, який передбачає довіру, авторитет або вплив на дитину. Ці положення повинні бути достатньо широко сформульовані, щоб охоплювати всі відповідні ситуації.

Рекомендація 4

Лансаротський комітет рекомендує **Республіці Молдова та іншим країнам, де діють подібні положення**, переглянути своє законодавство, щоб діти, які не досягли мінімального віку, встановленого законом для вступу в статеві стосунки, не могли вважатися здатними дати згоду на такі стосунки.

¹ Албанія, Боснія і Герцеговина, Хорватія, Чехія, Данія, Німеччина, Греція, Ісландія, Ліхтенштейн, Чорногорія, Сан-Марино, Сербія, Словенія, Туніс, Туреччина та Велика Британія.

² Андорра, Вірменія, Азербайджан, Грузія, Греція, Латвія, Мальта, Республіка Молдова, Північна Македонія, Російська Федерація та Україна.

Рекомендація 5

Лансаротський комітет закликає **Албанію, Австрію, Болгарію, Чехію, Грецію, Північну Македонію, Швейцарію та інші країни, у яких діють аналогічні положення**, забезпечити, щоб дитина була визнана жертвою сексуального насильства і не несла кримінальної відповідальності за правопорушення, пов'язане зі статевими стосунками з дорослим членом сім'ї, пов'язаним з нею кровними зв'язками по висхідній лінії, прийомними батьками або, опікунами або дорослими братами чи сестрами.

Лансаротський комітет звертається до **Албанії, Австрії, Болгарії, Чехії, Греції, Угорщини, Ісландії, Північної Македонії, Швейцарії та інших країн, де діють подібні положення**, із закликом забезпечити, щоб під час судового переслідування злочинів, пов'язаних зі статевими контактами між неповнолітніми братами та сестрами, у разі, якщо одна із дітей є жертвою зловживання іншою визнаним статусом, який передбачає довіру, авторитет або вплив на першу дитину, така дитина не притягувалася до кримінальної відповідальності.

Рекомендація 6

Лансаротський комітет закликає **Албанію, Австрію, Болгарію, Чехію, Грецію, Угорщину, Ісландію, Північну Македонію, Швейцарію та інші країни, в яких діють подібні положення**, забезпечити, щоб діти притягувалися до відповідальності за статеві контакти між братами і сестрами лише в крайньому разі, а залежно від обставин, надавати перевагу іншим, більш доцільним методам боротьби з такою шкідливою поведінкою (наприклад, терапевтичній допомозі та освітнім заходам).

Рекомендація 7

Лансаротський комітет вимагає від **Російської Федерації та інших країн, в яких діють подібні положення**, вжити необхідних законодавчих та інших заходів, щоб відповідно до пункту 1 статті 27 гарантувати, що кривдник не уникне кримінальної відповідальності або покарання в результаті одруження з дитиною, яка стала жертвою злочину сексуального характеру, вчиненого кривдником, навіть після досягнення дитиною повноліття.

Рекомендація 8

Лансаротський комітет наполягає на тому, щоб **Російська Федерація та Туніс** забезпечили, відповідно до пункту 1.b першого абзацу статті 18, захист одружених дітей від злочинів сексуального характеру, вчинених подружжям.

Рекомендація 9

Лансаротський комітет звертається до **держав-учасниць** із проханням переглянути своє законодавство з метою забезпечення того, щоб усі форми сексуального насильства, вчинені особою, яка має визнаний статус, що передбачає довіру, авторитет або вплив на дитину, як

визначено у статті 18, пункт 1. b, другий абзац, підпадали під дію кримінально-правових норм, зокрема правопорушення, вчинені шляхом:

- проникнення — незалежно від того, чи мала місце відсутність згоди або застосування насильства, погроз чи сили³;
- певного фізичного контакту без проникнення — незалежно від того, чи мала місце відсутність згоди або застосування насильства, погроз чи сили⁴; та
- у певних випадках без фізичного контакту — за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, відповідно до положень Лансаротської конвенції.

Рекомендація 10

Лансаротський комітет наполягає на тому, щоб **держави-учасниці, які ще цього не зробили**⁵, вжили необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб підбурювання дітей до участі в актах сексуального характеру («грумінг») вважалося кримінальним злочином навіть у тих випадках, коли не було пропозиції про зустріч, за якою б послідували матеріальні дії, що привели б до такої зустрічі, відповідно до висновку Лансаротського комітету щодо статті 23.

Рекомендація 11

Лансаротський комітет вимагає від таких **держав-учасниць** забезпечити, відповідно до статті 2, рівний захист усіх дітей від сексуального насильства без дискримінації за ознакою статі або сексуальної орієнтації, зокрема шляхом:

- перегляду **Албанією** формулювання норм законодавства, щоб уникнути стигматизації статевих контактів на підставі сексуальної орієнтації, вилучивши згадку про «гомосексуальні дії»;
- перегляду **Болгарією** та **Російською Федерацією** норм законодавства з метою забезпечення рівних покарань за всі форми сексуального насильства над дітьми будь-якої статі чи гендеру, незалежно від статі чи гендеру кривдника;
- **Північна Македонія** та **Сербія** — забезпечення включення вітчимів та мачух до числа осіб, які можуть вважатися правопорушниками, відповідно до законодавчих положень, що криміналізують статеві стосунки з дитиною, яка досягла мінімального віку, встановленого законом для вступу в статеві стосунки.

Рекомендація 12

³ Андорра, Вірменія, Азербайджан, Грузія, Латвія, Мальта, Республіка Молдова, Російська Федерація та Україна.

⁴ Албанія, Азербайджан, Грузія, Мальта та Російська Федерація.

⁵ Вірменія, Греція, Ісландія, Ліхтенштейн, Литва, Норвегія, Румунія, Російська Федерація, Сан-Марино, Сербія, Туніс і Туреччина.

Лансаротський комітет закликає **держави-учасниці**, законодавство яких передбачає проведення попередніх слідчих бесід з дітьми, щодо яких є підозри у сексуальному насильстві, **але які не повідомили про це**⁶, забезпечити можливість проведення таких бесід без попереднього інформування батьків або законних опікунів дитини та без отримання їхньої попередньої згоди у випадках, коли є обґрунтовані підозри у сексуальному насильстві в сім'ї та є підстави вважати, що батьки або законні опікуни можуть завадити дитині повідомити про сексуальне насильство.

Рекомендація 13

Лансаротський комітет вимагає від **країн, які ще цього не зробили**⁷, вжити необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення, відповідно до пункту 3 статті 14 першого абзацу, можливості виселити підозрюваного з родинного дому, в тому числі до початку та незалежно від кримінального провадження.

Рекомендація 14

Лансаротський комітет закликає **всі держави-учасниці** забезпечити, щоб у разі виселення стверджуваного кривдника були запроваджені механізми для забезпечення соціально-економічного благополуччя та психосоціальної підтримки решти членів сім'ї.

Рекомендація 15

Лансаротський комітет закликає держави-учасниці, які ще цього не зробили⁸, забезпечити, щоб вилучення потерпілої дитини з сімейного середовища розглядалося лише в тому випадку, якщо вилучення стверджуваного кривдника з нього, серед інших заходів, не буде достатнім заходом для захисту дитини або неможливим за конкретних обставин справи, і щоб це робилося в інтересах дитини.

Рекомендація 16

Лансаротський комітет вимагає від **країн, які ще не зробили цього**⁹, забезпечити відповідно до пункту 1 статті 10, щоб установи, що беруть участь у реагуванні на випадки сексуального насильства над дітьми, могли обмінюватися інформацією із дотриманням інтересів дитини та відповідних запобіжних заходів, не порушуючи законів про захист даних та правил конфіденційності даних.

⁶ Данія, Німеччина, Греція, Польща, Російська Федерація, Словацька Республіка, Іспанія та Сполучене Королівство (Англія та Уельс).

⁷ Албанія, Азербайджан, Хорватія, Данія, Литва, Монако, Північна Македонія, Норвегія, Російська Федерація, Сан-Марино та Туніс.

⁸ Албанія, Вірменія, Азербайджан, Бельгія, Боснія і Герцеговина, Хорватія, Чехія, Данія, Грузія, Греція, Угорщина, Ірландія, Монако, Чорногорія, Північна Македонія, Російська Федерація, Сан-Марино, Сербія, Словенія, Іспанія, Туніс, Україна та Велика Британія.

⁹ Албанія, Азербайджан, Люксембург, Чорногорія, Північна Македонія, Польща, Російська Федерація, Сан-Марино, Туніс, Україна та Велика Британія (Шотландія).

Рекомендація 17

Лансаротський комітет закликає **всі держави-учасниці** забезпечити, щоб:

- з метою забезпечення захисту дитини та кримінального провадження, у кожному випадку, коли один із батьків чи законний опікун підозрюється або звинувачується у сексуальному насильстві над дитиною, проводилася автоматична оцінка ризику, що ґрунтується на забезпеченні інтересів дитини, аби вирішити, чи слід призупинити або тимчасово позбавити таку особу батьківських прав чи опікунських повноважень;
- у кожному випадку, коли один із батьків чи законний опікун визнається винним у сексуальному насильстві над дитиною, проводилася автоматична оцінка ризику та інтересів дитини з метою прийняття рішення про продовження призупинення або позбавлення батьківських прав чи опікунських прав або повноважень.

Рекомендація 18

Лансаротський комітет вимагає від **Ліхтенштейну** та **Російської Федерації** забезпечити, відповідно до пункту 4 статті 31, призначення спеціальних представників та опікунів в судових процесах («ad litem») у разі виникнення конфлікту інтересів між особами, які мають батьківські права, та потерпілою дитиною.

Рекомендація 19

Лансаротський комітет вимагає від **держав-учасниць, які ще не зробили цього**¹⁰, вжити законодавчих та інших заходів задля забезпечення, відповідно до пункту 2 статті 5, того, щоб спеціальні представники та опікуни в судових процесах мали достатні знання про питання сексуальної експлуатації та сексуального насильства над дітьми.

Рекомендація 20

Лансаротський комітет закликає **держави-учасниці, які ще не зробили цього**, вжити необхідних законодавчих або інших заходів, щоб:

- не поєднувати функції юриста та опікуна в судових процесах в одній особі¹¹; та
- призначати неповнолітнім жертвам спеціальних представників та опікунів в судових процесах безкоштовно¹².

Рекомендація 21

¹⁰ Бельгія, Чехія, Данія, Німеччина, Греція, Ліхтенштейн, Литва, Російська Федерація, Сан-Марино, Сербія, Словенія, Україна.

¹¹ Албанія, Андорра, Австрія, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Данія, Естонія, Грузія, Німеччина, Ліхтенштейн, Люксембург, Чорногорія, Північна Македонія, Норвегія, Польща, Португалія, Швеція, Швейцарія, Туніс, Туреччина та Україна.

¹² Бельгія, Італія, Ліхтенштейн, Російська Федерація, Сербія, Україна та Велика Британія.

Лансаротський комітет вимагає від **держав-учасниць, які ще не зробили цього**¹³, відповідно до пункту 3 статті 16, запровадити програми втручання або заходи, адаптовані до потреб розвитку дітей, які вчиняють правопорушення сексуального характеру, у тому числі дітей, які не досягли віку кримінальної відповідальності.

Рекомендація 22

Лансаротський комітет вимагає від **усіх країн**, відповідно до статті 6, забезпечити всім дітям всебічну освіту, щоб вони могли розпізнавати шкідливі форми статевих дій, уникати шкідливої сексуальної поведінки та отримувати підтримку, якщо вони стали жертвами сексуального насильства або сексуальної експлуатації.

Рекомендація 23

Лансаротський комітет закликає **всі держави-учасниці**, де це можливо, застосовувати підхід відновного правосуддя та дотримуватися принципів правосуддя, дружнього до дітей, при розгляді справ неповнолітніх, які досягли віку кримінальної відповідальності та демонструють або вчиняють шкідливу сексуальну поведінку чи сексуальні злочини, відповідно до Керівних принципів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей.

Рекомендація 24

Лансаротський комітет рекомендує **всім країнам** забезпечити, щоб тримання дітей під вартою було крайнім заходом, відповідно до Керівних принципів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей.

Рекомендація 25

Лансаротський комітет вимагає від **Угорщини, Північної Македонії, Сан-Марино та Туреччини** забезпечити, відповідно до статті 32, щоб усі форми сексуальної експлуатації та сексуального насильства, як визначено в Лансаротській конвенції, підлягали розслідуванню та/або судовому переслідуванню навіть за відсутності скарги від жертви.

Рекомендація 26

Лансаротський комітет звертається до **Португалії** з проханням вжити необхідних законодавчих або інших заходів, щоб спростити положення та чітко визначити, що всі злочини, пов'язані із сексуальною експлуатацією та сексуальним насильством над дітьми, можуть розслідуватися та переслідуватися в судовому порядку навіть за відсутності скарги від потерпілої особи.

Рекомендація 27

¹³ Албанія, Болгарія, Данія, Північна Македонія, Сан-Марино та Словацька Республіка.

Лансаротський комітет вимагає від **Північної Македонії, Російської Федерації та Сербії** забезпечити відповідно до статті 32, щоб провадження у справі тривало навіть у разі відкликання потерпілою особою своєї заяви.

Рекомендація 28

Лансаротський комітет заохочує **держави-учасниці**, зокрема **Андорру**, забезпечити належну підготовку чергових співробітників, щоб вони реєстрували випадки сексуального насильства над дітьми навіть за відсутності скарги від потерпілої особи.

Рекомендація 29

Лансаротський комітет закликає **держави-учасниці**, зокрема **Данію**, гарантувати вжиття заходів для захисту жертв та уникнення повторної травматизації у випадках, коли жертва викликається як свідок навіть після відкликання скарги.

Рекомендація 30

Лансаротський комітет закликає **всі країни** подбати про те, щоб при прийнятті рішення про продовження або припинення провадження у справі про сексуальні злочини проти дитини після відкликання скарги потерпілою дитиною враховувалися її інтереси.

Рекомендація 31

Лансаротський комітет рекомендує **Сербії** організувати систематичну перевірку дітей, які можуть бути жертвами злочинів, пов'язаних із «співжиттям з неповнолітнім», на предмет можливих злочинів, пов'язаних із сексуальним насильством або сексуальною експлуатацією, а також враховувати інтереси дитини при прийнятті рішення про відмову від переслідування або припинення провадження у справі про цей конкретний злочин.

Рекомендація 32

Лансаротський комітет висловлює прохання до **всіх держав-учасниць** вжити необхідних законодавчих або інших заходів відповідно до Декларації про захист дітей, які перебувають під опікою поза межами їхніх сімей, від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, щоб забезпечити притягнення до відповідальності осіб, які працюють у державних установах, приватному секторі або волонтерських організаціях, у разі вчинення ними правопорушень сексуального характеру щодо дітей або у разі неповідомлення компетентних органів про такі правопорушення, що відбуваються в закладах опіки поза межами їхніх сімей.

Рекомендація 33

Лансаротський комітет вимагає від **країн, які ще цього не зробили**¹⁴, забезпечити відповідно до пункту 1 статті 12, щоб правила конфіденційності, встановлені національним законодавством для певних фахівців, які працюють у сфері, пов'язаній з дітьми, не перешкоджали можливості повідомляти відповідні органи про будь-які ситуації, в яких вони мають обґрунтовані підстави вважати, що дитина є жертвою сексуальної експлуатації або сексуального насильства.

Рекомендація 34

Лансаротський комітет закликає **всі держави-учасниці** забезпечити, щоб фахівці не були зобов'язані повідомляти дитину/батьків/опікунів перед тим, як надати інформацію, якщо фахівець, який надає інформацію, вважає, що таке повідомлення може поставити під загрозу дитину/батьків/опікунів або його самого.

Рекомендація 35

Лансаротський комітет заохочує **всі держави-учасниці** надавати особливий захист фахівцям, які добросовісно повідомляють про правопорушення сексуального характеру щодо дітей, зокрема захищати їх від застосування до них дисциплінарних або трудових покарань.

Рекомендація 36

Лансаротський комітет закликає **всі країни** посилити захист осіб, які добросовісно повідомляють про сексуальну експлуатацію дітей або сексуальне насильство над ними, та максимально знизити вимоги до повідомлення про підозри.

Рекомендація 37

Лансаротський комітет висловлює прохання до **всіх держав-учасниць** передбачити можливість вилучення підозрюваного із закладу інтернатного типу з моменту початку розслідування.

Рекомендація 38

Лансаротський комітет рекомендує **всім країнам** розглянути можливість введення запобіжних заходів для відсторонення підозрюваних від професійної або волонтерської діяльності, що передбачає контакт з дітьми, на час кримінального розслідування та судового розгляду справ про правопорушення, визначені відповідно до Лансаротської конвенції.

Рекомендація 39

¹⁴ Албанія, Андорра, Вірменія, Азербайджан, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Чехія, Данія, Естонія, Німеччина, Греція, Ліхтенштейн, Литва, Люксембург, Республіка Молдова, Монако, Чорногорія, Північна Македонія, Норвегія, Польща, Російська Федерація, Сербія, Словацька Республіка, Словенія, Іспанія, Швеція, Україна та Велика Британія.

Лансаротський комітет вимагає **від держав-учасниць, які ще цього не зробили**¹⁵, вжити необхідних законодавчих або інших заходів відповідно до статті 26, щоб забезпечити можливість притягнення юридичних осіб до відповідальності за сексуальну експлуатацію та сексуальне насильство над дітьми.

Рекомендація 40

Лансаротський комітет і далі визнає модель «Будинку дітей» або «Барнахус» як перспективну і рекомендує **країнам**, які ще цього не зробили, створити подібні багатопрофільні та міжвідомчі служби для захисту жертв сексуальної експлуатації та насильства над дітьми на всій території своїх країн.

Рекомендація 41

Лансаротський комітет закликає **Норвегію та інші країни, де це ще не зроблено**, забезпечити всім дітям віком до 18 років доступ до послуг, що надаються Будинками дітей або іншими подібними багатопрофільними та міжвідомчими службами, створеними в країні.

Рекомендація 42

Лансаротський комітет вимагає від **Російської Федерації** забезпечити, відповідно до пункту 1.c статті 35, щоб весь персонал, відповідальний за проведення допитів потерпілих дітей, проходив відповідну підготовку.

Рекомендація 43

Лансаротський комітет вимагає від **держав-учасниць, які ще цього не зробили**¹⁶, вжити необхідних законодавчих або інших заходів відповідно до пункту 1.a статті 35, щоб допити дітей-жертв проводилися якомога швидше після вчинення злочину.

Рекомендація 44

Лансаротський комітет вимагає від **держав-учасниць, які ще не зробили цього**¹⁷, вжити необхідних законодавчих або інших заходів відповідно до пункту 1.d статті 35, щоб забезпечити, що в разі, коли необхідно провести більше одного допиту жертви, за можливості та за необхідності допити проводить одна і та ж особа за тих самих матеріальних умов, дотримуючись тих самих процесуальних гарантій, орієнтованих на інтереси дитини, що й під час першого допиту.

¹⁵ Андорра, Азербайджан, Данія, Ісландія, Ліхтенштейн, Мальта, Північна Македонія, Російська Федерація та Сербія.

¹⁶ Болгарія, Франція, Греція, Російська Федерація, Туніс, Україна, Велика Британія.

¹⁷ Болгарія, Франція, Греція, Люксембург, Мальта, Північна Македонія, Польща, Російська Федерація, Україна, Велика Британія.

Рекомендація 45

Лансаротський комітет звертається до **Грузії, Північної Македонії та Російської Федерації** із закликом вжити законодавчих або інших заходів, необхідних для того, щоб захист у кримінальній справі міг оскаржити розкриття інформації про дитину під час допиту за допомогою запитань, що дозволить уникнути необхідності присутності дитини в залі суду під час розгляду справи.

Рекомендація 46

Лансаротський комітет вимагає від **країн, які ще не зробили цього**¹⁸, забезпечити, щоб усі діти віком до 18 років, які стали жертвами сексуальної експлуатації або сексуального насильства, могли скористатися процесуальними гарантіями, передбаченими Лансаротською конвенцією.

Рекомендація 47

Лансаротський комітет закликає **всі держави-учасниці** забезпечити, щоб за загальним правилом потерпілі діти віком до 18 років могли бути заслухані без фізичної присутності в суді, якщо це не суперечить їхнім інтересам.

Рекомендація 48

Лансаротський комітет вимагає від **держав-учасниць, які ще не зробили цього**, забезпечити відповідно до статті 31 пункту 1.g, щоб за загальним правилом діти не допускалися до очної ставки з підозрюваним кривдником¹⁹, і закликає, щоб у разі передбачення винятків у національному законодавстві вони відповідали принципу захисту інтересів дитини та підлягали незалежній експертній оцінці²⁰.

Рекомендація 49

Лансаротський комітет закликає **всі країни** вжити необхідних законодавчих або інших заходів для захисту потерпілих дітей від контактів із підозрюваними кривдниками в рамках сімейних судових або опікунських проваджень, що проходять паралельно з кримінальним розслідуванням або судовим провадженням.

Рекомендація 50

¹⁸ Вірменія, Азербайджан, Данія, Естонія, Ісландія, Норвегія, Російська Федерація, Сербія, Словенія та Іспанія.

¹⁹ Люксембург, Монако та Російська Федерація.

²⁰ Азербайджан, Греція, Угорщина, Люксембург, Монако, Чорногорія, Російська Федерація, Словенія та Швейцарія.

Лансаротський комітет вимагає від **держав-учасниць, які ще не зробили цього**²¹, вжити необхідних законодавчих або інших заходів відповідно до пункту 1 статті 31, щоб запобігти поширенню в публічному просторі, зокрема через засоби масової інформації, будь-якої інформації, яка може призвести до ідентифікації дитини, що стала жертвою сексуальної експлуатації або сексуального насильства.

Рекомендація 51

Лансаротський комітет вимагає від **Північної Македонії забезпечити**, відповідно до пункту 2 статті 36, щоб кримінальні провадження щодо сексуальної експлуатації та сексуального насильства над дітьми могли проводитися без доступу громадськості.

Рекомендація 52

Лансаротський комітет закликає **всі країни** забезпечити, щоб у випадках, коли дитина перебуває під опікою опікуна або соціальних служб через підозру у вчиненні проти неї правопорушення, що підпадає під дію цієї Конвенції, і дитина може мати статус сторони у кримінальному провадженні, ці служби були зобов'язані звернутися за юридичною допомогою від імені дитини.

Рекомендація 53

Лансаротський комітет закликає всі держави-учасниці забезпечити, щоб у випадках, коли дітям, які стали жертвами злочинів сексуального характеру, надаються юридичні консультації та правова допомога, вони отримували інформацію, яка дасть їм можливість скористатися цими послугами.

Рекомендація 54

Лансаротський комітет закликає **всі країни** надавати безкоштовну правову допомогу дітям, що стали жертвами сексуальної експлуатації або сексуального насильства, особливо у випадках зловживання довірою, авторитетом чи впливом.

Рекомендація 55

Лансаротський комітет закликає **всі держави-учасниці** забезпечити психологічну підтримку з боку кваліфікованих фахівців потерпілим дітям будь-якого віку, які беруть участь у слідчих та судових процедурах, незалежно від рішення органів влади чи прохання потерпілої особи або її представника.

²¹ Вірменія, Азербайджан, Боснія і Герцеговина, Естонія, Німеччина, Ісландія, Латвія, Ліхтенштейн, Республіка Молдова, Монако, Нідерланди, Північна Македонія, Норвегія, Польща, Румунія (щодо дітей віком від 14 років), Російська Федерація, Словацька Республіка, Швеція та Швейцарія.

Рекомендація 56

Лансаротський комітет вимагає від **Норвегії** забезпечити, відповідно до статті 2, щоб потерпілі особи та їхні близькі могли отримати підтримку без дискримінації за будь-якою ознакою.

Рекомендація 57

Лансаротський комітет закликає **країни, які ще не зробили цього²²**, забезпечити, щоб потерпілі особи та їхні близькі могли отримати належну підтримку, навіть якщо вони не виступають свідками в суді.

Рекомендація 58

Лансаротський комітет закликає **Вірменію, Україну та інші країни**, які надають підтримку потерпілим дітям у рамках заходів, спрямованих на допомогу жертвам домашнього насильства або торгівлі людьми, чітко посилатися в контексті таких заходів на дітей, що стали жертвами сексуальної експлуатації або сексуального насильства.

Рекомендація 59

Лансаротський комітет закликає всі **держави-учасниці** забезпечити виділення достатніх коштів на послуги з надання підтримки, зокрема екстреної психологічної допомоги, жертвам та їхнім близьким.

Рекомендація 60

Лансаротський комітет рекомендує всім **країнам** вжити необхідних законодавчих та інших заходів, щоб фахівці, які працюють з потерпілими дітьми, мали доступ до навчання та ресурсів, які дозволять їм виявляти та належним чином реагувати на потенційні конфлікти інтересів, що виникають у контексті доступу до інформації про дитину.

Рекомендація 61

Лансаротський комітет закликає всі **держави-учасниці** забезпечити, не порушуючи права на вільну та належну оцінку доказів, щоб у випадках, коли дитина отримує психологічну допомогу, це саме по собі не мало негативного впливу на оцінку достовірності або ваги свідчень дитини.

Рекомендація 62

²² Азербайджан, Боснія і Герцеговина.

Лансаротський комітет закликає всі **країни** забезпечити дітям, що стали жертвами сексуальної експлуатації та сексуального насильства, можливість отримувати довгострокову підтримку, покликану задовольнити їхні особливі потреби.

Рекомендація 63

Лансаротський комітет вимагає від **держав-учасниць, які ще не зробили цього**²³, створити механізми моніторингу та нагляду за особами, визнаними винними у сексуальній експлуатації та вчиненні сексуального насильства над дітьми, відповідно до пункту 4 статті 27.

Рекомендація 64

Лансаротський комітет закликає **країни** посилити моніторинг та нагляд за правопорушниками, визнаними винними у сексуальній експлуатації та вчиненні сексуального насильства над дітьми, наприклад, розглянувши заходи, описані в додаткових рекомендаціях нижче.

Рекомендація 65

Лансаротський комітет ще раз наголошує на Рекомендації 11 Звіту про механізми збору даних, в якій вимагається, щоб **держави-учасниці, які ще цього не зробили**²⁴, співпрацювали з іншими державами-учасницями шляхом обміну даними щодо особи та генетичного профілю осіб, засуджених за правопорушення, на які поширюється сфера дії Лансаротської конвенції, відповідно до угод та протоколів про обмін даними, з метою запобігання та переслідування таких злочинів відповідно до пункту 3 статті 37.

²³ Албанія, Андорра, Вірменія, Азербайджан, Греція, Ліхтенштейн, Республіка Молдова, Норвегія, Російська Федерація, Сербія, Словацька Республіка та Туніс.

²⁴ Албанія, Андорра, Вірменія, Австрія, Азербайджан, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Грузія, Німеччина, Греція, Ліхтенштейн, Мальта, Монако, Чорногорія, Північна Македонія, Ісландія, Російська Федерація, Сан-Марино, Сербія, Словенія, Швейцарія, Туніс, Туреччина та Україна.